

ANGEL SÁNCHEZ

Les obres d'una autovia entre les poblacions de Borriol i la Pobla Tornesa (Plana Alta) posen en perill un tram de la senda dels romans, el topònim amb què es coneix en la zona la Via Augusta. Aquesta calçada romana de més de 2.000 anys d'antiguitat constituí el principal eix de comunicació de les províncies hispàniques amb Roma.

L'asfalt amenaça d'engolir-se la senda dels romans

Les obres de construcció de l'autovia Borriol - la Pobla preveuen la reconversió en via de servei de la major part del trajecte de la Via Augusta que correspon al tram situat entre Borriol sud i la Pobla Tornesa nord. En la pràctica, les obres projectades per la Generalitat Valenciana cobriran d'asfalt dos quilòmetres i mig del traçat romà al pas per Borriol i afectaran també uns altres sis quilòmetres de murets i vorades de protecció d'aquesta via romana. Davant la determinació del govern autonòmic, diverses associacions de la Plana s'han agrupat per defensar el camí romà. Els impulsors d'aquesta iniciativa són el Grup per a l'Estudi i la Conservació dels Espais Naturals (GECEN), associacions culturals de Borriol –com la Colla Espígol– i també diversos col·lectius de la capital de la Plana Alta. Aquesta agrupació de col·lectius s'han donat a conèixer amb

el nom de Plataforma per la Defensa de la Via Augusta, que està encara en fase de constitució. Això sí, la seua demanda és ben clara: "Que la part afectada de la calçada romana per la construcció de l'autovia es declare bé d'interés cultural (BIC) per evitar la seua destrucció." Amb aquest objectiu, des de la plataforma s'han sol·licitat informes al Departament d'Història de la Universitat Jaume I de Castelló i al Departament de Prehistòria i Arqueologia de la Universitat de València. També s'han sumat a la defensa de la via romana els partits de l'oposició PSPV i EUPV. Els socialistes han plantejat denunciar a la UNESCO la destrucció de la Via Augusta i el diputat del grup parlamentari d'EU, Ramon Cardona, ha sol·licitat al conseller de Medi Ambient que done explicacions per escrit sobre les mesures alternatives per protegir la Via Augusta que ha proposat

la Conselleria. Tot i això, la voluntat de la plataforma és que els partits polítics resten al marge, per evitar que puguen traure un profit partidista de la qüestió. D'altra banda, l'equip de govern de Borriol —en mans del PP— s'ha negat des del principi a debatre el tema. Davant d'una moció del PSPV, dins d'un ple extraordinari en què es proposava sol·licitar al Consell la declaració de la Via Augusta com a BIC, l'alcalde Adelino Santamaría va optar per presentar una esmena que anul·lava la proposta socialista i tancava el debat abans que haguera començat. D'aquesta manera, el govern municipal de Borriol mostrava la seua conformitat amb la situació actual de les obres. De fet, Santamaría va declarar recentment als mitjans de comunicació que “el fet que la nova carretera passe sobre la Via Augusta afavorirà la seua conservació”.

No obstant això, Juan Carlos Insa, l'assessor jurídic de la plataforma, va presentar el passat 20 d'agost una denúncia davant del fiscal en cap de l'Audiència Provincial de Castelló perquè obrira les corresponents diligències i determinara si s'està davant d'un delictes contra el Patrimoni Històric. Juntament amb la denúncia es va demanar la suspensió cautelar de les obres mentre durara la investigació. De manera paral·lela, la plataforma sol·licità a la Conselleria de Cultura que es declarara BIC la Via Augusta. Per últim, es va presentar el mateix dia a la Conselleria d'Obres Públiques una altra sol·licitud de paralització d'obres. Davant l'absència de resposta en el termini dels deu dies, el pas següent va ser acudir a la sala del contenciós administratiu del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, on el 4 de setembre es va presentar un recurs contra l'ens autonòmic. “La plataforma no està en contra de l'autovia sinó del traçat que es pretén executar”, afirma l'assessor jurídic, Juan Carlos Insa. A més, Insa assegura que existeix l'alternativa d'un lleuger desplaçament de manera que no afecte el camí romà: “Plantejem la necessitat d'alterar l'actual traçat de l'autovia perquè aquesta passe per l'est de l'ermita de Sant Vicent del terme de Borriol, en lloc de passar per l'oest”, comenta el lletrat de la plataforma. La plataforma s'acull a la Llei de patrimoni

cultural valencià 4/98 i considera que la Generalitat Valenciana ha vulnerat l'article 9 d'aquesta llei perquè “els poders públics garanteixen la protecció, conservació i creixement del patrimoni cultural valencià”. L'article 10, d'altra banda, destaca que Cultura “suspendrà cautelarment” les obres en cas que el patrimoni perille.

La setmana passada es va anunciar l'admissió a tràmit del recurs contra el traçat de l'autovia Borriol - la Pobla. Ara el tribunal disposarà d'un mes de termini per celebrar la primera vista. I després de la vista preliminar, serà suficient un termini de tres o quatre dies per saber si el tribunal ha decidit suspendre, com a mesura cautelar, l'execució de la carretera.

El tram afectat per l'autovia és dels pocs que es conserven sense transformacions en tot el País Valencià

El recorregut de la Via Augusta pel territori valencià. El traçat de la Via Augusta es correspon, en línies generals, amb el d'un vell camí ibèric que els romans van seguir en la conquesta de la península, afirmen els professors de la Universitat de València Ferran Arasa i Vicenç Rosselló en *Les vies romanes del territori valencià*. En aquest estudi, publicat per la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports (COPUT) l'any 1995, s'apunta també que l'emperador August va iniciar la construcció de la Via després de la visita a Hispània entre els anys 15-14 aC i que la duració aproximada dels treballs fou de dotze anys. Segons els autors, els itineraris per als diferents trams de via van de

Summus Pyrenaeus (el Portús), a la frontera entre la Gàl·lia i Hispània, fins a Dertosa (Tortosa). Des de Dertosa fins a Tures. Des d'aquesta estació fins a Cartago Nova (Cartagena). Des d'aquesta ciutat fins a Càstulo (Cazlona). I finalment, des de Càstulo fins a Gades (Cádiz). Per tant, el total de la seua longitud, segons els itineraris de l'època, és de 1.005 milles (1.488 km). Conclouen Arasa i Rosselló, “la Via Augusta que, des de Roma, permetia arribar a l'Atlàntic, fou una obra de gran magnitud que connectava amb un dels límits del món aleshores conegut, representat en la ciutat de Gades, fins a on havien arribat les conquestes de l'imperi que governava”.

D'altra banda, expliquen que aquesta Via, “a més de ser la més llarga de tota la península, va ser dotada per l'emperador epònim d'un servei de posta que garantia el transport públic i la rapidesa en la transmissió de la informació i d'un conjunt de mil·liaris que representa un dels més importants de tot Hispània”. De fet, com es reflecteix en l'informe emès per Ferran Arasa, professor del Departament de Prehistòria i Arqueologia de la Universitat de València, que avala la postura de la plataforma, al País Valencià, la Via Augusta és l'únic dels camins romans que fou jalonat amb mil·liaris i també l'únic que els seus itineraris donen les distàncies entre les estacions de posta. Els mil·liaris eren columnes de pedra que es disposaven a una distància de mil pasos (1.481,5 metres) i que en la superfície tenien un text inscrit amb informació sobre el nom del constructor o el restaurador de la via, el nom d'aquesta i la distància, en ocasions amb la referència al punt de partida o d'arribada. Així, aquests monuments, com a fonts epigràfiques, juntament amb els itineraris, constitueixen els dos tipus de fonts escrites que proporcionen més informació sobre aquesta via.

En aquest document també s'assegura que el tram afectat per l'autovia és un dels pocs que es conserven sense transformacions importants en tot el territori del País Valencià, juntament amb el que travessa el Pla de l'Arc entre els termes de Bell-lloc i la Pobla Tornesa (Plana Alta) i algun altre situat en la comarca del Baix Maestrat. D'aquesta manera, les pèrdues arqueològiques, en cas de conti-

